

Toestand rechtsbijstand in naburige landen

Vlaamse advocaten bloeden voor toegang tot recht

'Hoe harder wij werken, hoe minder wij krijgen. Het systeem van kosteloze juridische bijstand is pervers,' zegt bestuurslid Kati Verstrepen van de Orde van Vlaamse Balies. Om de toegang tot het recht te verzekeren ontvangen advocaten bitter weinig voor een toevoeging.

.....
Lex van Almelo
Journalist
.....

Op papier oogt het Vlaamse stelsel niet eens zo slecht. Alleenstaanden met een netto-inkomen van maximaal € 10.380 per jaar hoeven niets te betalen voor 'juridische bijstand', zoals de gefinancierde rechtsbijstand in Vlaanderen heet. Ligt het netto-inkomen tussen de € 10.380 en € 13.334 dan moeten zij een eigen bijdrage betalen. Gehuwden, samenwonenden of alleenstaanden die financieel voor een of meerdere personen moeten zorgen, krijgen gratis rechtsbijstand als het gezinsinkomen niet meer dan € 13.344 bedraagt. Afhankelijk van het aantal personen dat inwoont, loopt de grens op tot maximaal € 18.467,16. Hoeveel personen tot het gezin beho-

ren kunnen rechtzoekenden aantonen met een kosteloos uittreksel uit het bevolkingsregister. Van 1 september 2006 tot en met 31 augustus 2007 zijn er in Vlaanderen 65.768 kosteloze procedures gevoerd. In bijna 3000 van deze procedures betaalden de rechtzoekenden een eigen bijdrage, die varieerde van 1 tot 125 euro.

Wal en schip

Net als in Nederland zijn er voor mensen met lage en hoge inkomens geen financiële drempels om een advocaat in te schakelen. Maar in hoeverre de mensen met een middeninkomen de juridische bijstand kunnen betalen die zij nodig hebben, weet Kati Verstrepen niet. Hij is portefeuillehouder 'toegang tot het recht' in het bestuur van de Orde van Vlaamse Balies (OVB). De Vlaamse orde wil dolgraag weten hoeveel mensen er tussen wal en schip vallen en wat de mensen uit deze inkomensklasse doen. Verstrepen: 'Geven zij er de brui aan? Sluiten zij een lening? Vragen zij hulp aan de familie? Wij weten het niet en willen een sociologisch onderzoek laten uitvoeren door de universiteit.'

Het is wel duidelijk dat een deel van deze mensen een beroep doet op de rechtsbijstandverzekering. Ongeveer één op tien Vlamingen heeft een rechtsbijstandpolis. Verstrepen: 'De meesten hebben een uitgebreide polis, waarin ook echtscheidings- en straf-

zaken gedekt zijn.' Voor een uitgebreide polis betaalt de verzekerde een premie van ongeveer 250 euro per jaar.

€ 25 bruto over twee jaar

Het aantal 'slachtoffers' onder de rechtzoekenden is dus nog niet bekend. Duidelijk is wel dat advocaten die toevoegingszaken doen, lijden onder het systeem. Zij krijgen een bepaald aantal punten voor een handeling. Zo levert een consultatie bijvoorbeeld één punt op, of het gesprek nu een kwartier of twee uur heeft geduurd. Aan het eind van het jaar worden alle punten van alle advocaten opgeteld en gedeeld op het budget dat Justitie voor dat jaar heeft vastgesteld. Na deze berekening wordt duidelijk wat een advocaat per punt krijgt. Als het aantal toevoegingszaken toeneemt, bijvoorbeeld omdat de inkomensgrenzen voor gratis rechtsbijstand weer eens zijn aangepast, zakt de waarde van de punten. In de praktijk vult Justitie het budget dan achteraf aan, zodat advocaten toch € 25 per punt ontvangen, zegt Verstrepen.

Het resulteert in forfaitaire vergoedingen die laag zijn in vergelijking met buurlanden. Voor een complete echtscheidingsprocedure staat een bedrag van € 625. Een huurgeschil levert 'pro Deo' € 375 op, terwijl je voor een toegevoegde strafzaak € 500 krijgt. Van die bedragen gaan de kantoorkosten, belasting en sociale premies nog af. Bovendien

moet de advocaat vaak twee jaar wachten op dat geld. Er moet immers eerst worden uitgerekend hoe hoog de vergoeding per punt uitvalt. En die vergoeding wordt pas in het jaar daarop uitgekeerd. Advocaten moeten de zaak dus voorfinancieren.

Goede pr

Verstrepen zou graag hebben dat er een vaste vergoeding komt per punt, met een open budget. Nu zijn er bijvoorbeeld te weinig vreemdelingenadvocaten om aan de enorme vraag van asielzoekers te voldoen. Ook de animo voor huurzaken is te gering. De lage vergoeding voor strafzaken weerhoudt veel advocaten er niet van om deze op toevoegingsbasis te doen. Strafzaken leveren volgens Verstrepen vaak 'goede pr' op. In de media dan wel in de gevangenis, waar de advocaat herhaaldelijk op bezoek moet.

Uiteindelijk kunnen alle rechtzoekenden wel een advocaat vinden. Is het niet rechtstreeks dan wel via het Bureau voor Juridische Bijstand, dat de toevoeging regelt en een advocaat aanwijst.

U bent vreemdelingenadvocaat in Antwerpen én ook nog bestuurslid bij de Orde. Kunt u er wel van leven?

'Ach, ik doe al twintig jaar vreemdelingenzaken. Het lukt dus. Maar je moet dit niet doen om er rijk van te worden.'